

جرم و جرم‌شناسی تراستی‌ها

کامبیز نوروزی

حقوق‌دان

قانون که از اقتصاد حذف شود، فساد جایش را پر می‌کند. درآمدهای نفتی مهم‌ترین درآمدهای ارزی ایران است. تراستی‌ها ظاهراً کارگزارانی هستند که برای دوزدن تحریم‌ها و صدور نفت، به‌ویژه از سال ۱۳۹۷ فعالیت می‌کنند. رئیس پیشین بانک مرکزی می‌گوید تراستی‌ها از افراد «مورد وثوق» انتخاب شده‌اند. عبدالناصر همتی گفته است اگر حجم تجارت خارجی کشور حدود ۱۳۰ میلیارد دلار باشد، ۲۰ تا ۳۰ میلیارد دلار در این فرایند (تراستی‌ها) دچار نشتی می‌شود، بخشی از این هزینه‌ها ناشی از مسیرهای غیرشفاف انتقال پول، کارمزدهای بالا، واسطه‌گری و… است.

مدیرعامل پیشین شرکت بازرگانی نفت ایران اعلام کرده است از بهمن سال ۱۴۰۲ مبلغ ۱۱ میلیارد دلار از پول نفت ایران برنگشته است. مشکلات ناشی از عملکرد تراستی‌ها چنان شده که برای آنها پرونده‌های قضائی نیز تشکیل شده است. تمام یا بخش اعظم درآمد نفتی کشور باید از طریق تراستی‌ها وارد کشور شود. تخلفات آنها هرچه باشد، در اقتصاد کشور اخلال ایجاد می‌کند.

علت توسل دولت و سایر دستگاه‌های مرتبط به تراستی‌ها را وجود تحریم‌هایی می‌دانند که به‌ویژه از سال ۹۷ علیه ایران شروع شد. قرار بود ارتباط تراستی‌ها با حکومت ایران معلوم نشود تا آنها نیز مشمول تحریم نشوند؛ بنابراین همه مسائل تراستی‌ها پنهان ماند. به گفته عضو کمیسیون اقتصادی مجلس، آنها توسط دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی انتخاب می‌شدند و بانک مرکزی نیز اطلاعات کاملی از وضعیت آنها نداشت. بگذریم از این نکته که صلاحیت قانونی دبیرخانه شعام برای اتخاذ چنین تصمیمی به‌جد محل تردید است. فرایندهای تصمیم‌گیری و اجرای این روش و عملکرد تراستی‌ها غیرقانونی بوده و به‌طور کلی بیرون از نظامات حقوقی تجارت نفت ایران و نظارت بر آن صورت می‌گرفته است.

آمار دقیقی از عملکرد مالی تراستی‌ها وجود ندارد، اما ظاهراً در طول هر سال واسطه جابه‌جایی ده‌ها میلیارد دلار از پول ملت ایران بوده‌اند، بدون آنکه مقررات محکم و نظارت روشنی بر آنها وجود داشته باشد. در طول این جابه‌جایی، گفته شده چیزی بین ۱۵ تا ۲۰ درصد از ارزش واقعی درآمد کشور «نشت» کرده است. به عبارت روشن‌تر، این مقدار از پول ملت به فنا رفته است.

از نگاه جامعه‌شناسی کیفری، وقتی در محیط پنهان، ارزش‌های مالی فراوان و هنگفت نهفته باشد، احتمال وقوع جرم افزایش می‌یابد. اگر در یک اتومبیل که درهایش باز و شیشه‌هایش پایین است و در خیابانی خلوت توقف کرده و کسی هم در آن نیست، یک جعبه جواهر وجود داشته باشد، احتمال سرقت بسیار زیاد است. در این مثال، سارق مجرم است، اما مقصر اصلی صاحب آن خودرو است که همه درها را برای سارق باز گذاشته است. آنگاه که موقعیتی پنهان و غیرقانونی شکل می‌گیرد و در آن چند نفر عهده‌دار جابه‌جایی ده‌ها میلیارد دلار پول کشور می‌شوند، محیط پنهان و ارزش مالی هنگفت و بی‌نظیر، هرکسی حتی آدم‌های مورد وثوق را به ارتکاب جرم تشویق می‌کند. جرائم معروف به جرائم یقه‌سفید‌ها، همیشه جرائم همین آدم‌های مثلاً مورد وثوق بوده است. چرا نظام تصمیم‌گیری و اجرایی برای مقابله با تحریم، راهی مغایر قانون و جرم‌زا را طی می‌کند؟ آیا تاجری که از واردات و صادرات کالا محروم می‌شود، مجاز است برای حفظ درآمدش به راه‌های غیرقانونی مانند قاچاق کالا و ربوایورد؟ چرا نظام تصمیم‌گیری و اجرایی کشور باید خود را در موقعیتی قرار دهد که برای حل بحران تحریم، ناگزیر از اتخاذ روش‌های غیرقانونی و مخربی شود که شاید در کوتاه‌مدت با تحمل زیان‌هایی درآمد کشور را حفظ کند، اما غدد سرطانی کشنده در اقتصاد کشور بکار؟

سال‌هاست نظم حقوقی اقتصاد ایران در هزارتوی نظام بده‌بستان غیرقانونی مدیریت پنهان‌کار راتنی شکسته است. با سپردن پنهانی و غیرقانونی بخش بزرگی از تجارت منبع اصلی درآمد ارزی کشور، یعنی نفت، اقتصاد غیرقانونی‌تر می‌شود و گروه‌های ذی‌نفع غیرقانونی بیش از نهادهای قانونی مهار آن را در دست می‌گیرند.

چهارشنبه ۱۵ مهر ۱۴۰۵
۲۵ ربیع‌الثانی ۱۴۴۸
۷ اکتبر ۲۰۲۴
سال بیست‌وسوم
شماره ۵۴۹۴
۴۰ هزار تومان
۸ صفحه

روزنامه

رایزنی در دوحه در میانه مذاکرات؛ گزارش «شرق» از سفر وزیر کشور به قطر

به دنبال هم‌افزایی

نتایج پژوهش‌ها نشان می‌دهد شمار قابل توجهی از زنان سرپرست خانوار کشور گرفتار فقر گسترده مسکن هستند

نیمه نادیده

وقتی اجاره‌نشینی یک دوره نیست، یک زندگی است

گزارش «شرق» در روز جهانی مستأجران، از سالمندانی که سقف مطمئنی ندارند

پیری زیر بار اجاره

یادداشت

گوی آتشینی که از دور، سیب سرخ جلوه می‌کند!

یادداشتی در ادامه و تکمیل تحلیل‌های چندماهه اخیر درباره جنگ

نوید مجدیدی

روزنامه‌نگار و تحلیلگر

همان ماه) باشیم. نگارنده نیز تا حد زیادی با این برآورد موافق است، اما از همان یکی، دو ماه پیش تاکنون که نتایج نظرسنجی‌ها -تا آنجا که در دسترس عموم قرار می‌گیرد- نشان می‌دهد «جمهوری‌خواهان» در آمریکا دست بالاتر را ندارند و شرایطی یکسان در اسرائیل برای نتانیاهو پدید آمده است، این پرسش را مطرح کرده‌ام که چرا باید شرایط اِستای کنونی را دوام‌پذیر بدانیم؟ آیا باید در این خیالات باقی بمانیم که آنان در همین گام متوقف می‌شوند و منتظر می‌مانند که بازنده شوند (اگر فرض کنیم چنین است)؟ خرد سیاسی و نیز مایت اقدامات تبلیغاتی و جذب‌ی برای انتخابات، چنین حکم می‌کند که احزاب و سیاست‌مداران، در حوزه‌های سیاست درونی و نیز خارجی، دستاورسازی کنند و به‌اصطلاح «برگ برنده» رو کنند. از همین رو باید منتظر برخی رخدادها از سوی آنان باشیم و حواله‌دادن همه اقدامات نظامی آمریکا

و اسرائیل به پس از برگزاری انتخابات‌شان منطقی نیست. به‌ویژه باآزایی‌های نظامی اخیر و ترابری‌های چند هفته گذشته، در کنار رایزنی‌های متعدد در کشورهای دور و نزدیک، نشانه‌هایی از نزدیکی درگیری و نیز برخی رویدادهای دیگر است؛ اگرچه تشدید آنها را باید در ماه‌های آینده، تقریباً حتمی بدانیم. بنابراین برگ برنده‌ای که آمریکایی‌ها با اسرائیلی‌ها و همراهان آنها می‌توانند برایش زمینه‌سازی کنند، ممکن است با مستقیم مرتبط با ایران باشد یا در مقطع کوتاه چندهفته‌ای آینده، در جغرافیای دیگری به دست آید. رویکرد تشدید درگیری برای بازدارندگی با حمله پیش‌دست‌ها تا پیش از انتخابات آمریکا و اسرائیل که ممکن است در ذهن بخشی از بدنه تصمیم‌گیری کشور باشد، امری است که جای درنگ دارد و باید با احتیاط به آن نگاه کرد همان‌گونه که پیش‌تر هم نوشته‌ام، در فضای پر از اطلاعات و ضداطلاعات و داده‌های مبهم و پرچم کنونی، تکیه بر این داده‌ها یا تحلیل‌هایی از جنس آنچه در صداوسیما مطرح می‌شود، برای انتخاب رویکردها، می‌تواند پرهزینه باشد، به‌ویژه آنکه سرچشمه اصلی بخشی از ضداطلاعات و داده‌های مبهم، رسانه‌ها و تحلیل‌های غربی است. ازاین‌رو باید با نگاهی واقع‌گرا و به دور از رویاگرایی، یاسبانی از کِیان ایران و منافع ملت ایران را مدنظر داشته باشیم. اوضاع ظاهراً آرام کنونی، بیشتر شبیه به دیدن گویی سرخ‌رنگ است که از دوردست «سیب سرخ» می‌نماید، اما نزدیک‌تر که می‌شویم، متوجه می‌شویم درواقع «گوی آتشین» است.

یادداشت

واکاوی سیاست‌های وابستگی به دلار

صادق مددی

وکیل پایه یک دادگستری

در قیمت‌گذاری، انتظارات تورمی، تجارت، حفظ ارزش دارایی‌ها و حتی ذهنیت عمومی نسبت به اقتصاد دارد؟ چرا با وجود سال‌ها تجربه تحریم، هنوز برنامه‌ای مؤثر و مستمر برای کاهش وابستگی به دلار به نتیجه نرسیده است؟ چرا تجارت با کشورهای همسایه، استفاده از ارزهای ملی، پیمان‌های پولی دوجانبه، تهاوت و سازوکارهای مالی جایگزین نتوانسته‌اند سهم تعیین‌کننده‌تری پیدا کنند؟ و از همه مهم‌تر، چه کسانی از استمرار این وابستگی اقتصادی منتفع می‌شوند؟

تردیدی نیست که در یک اقتصاد تحریمی، واسطه‌گری امری اجتناب‌ناپذیر است؛ اما، سؤال مهم وضعیت واسطه‌هاست، اگر واسطه‌گری به یک شغل پرسود تبدیل شود؛ آن هم سودهای کلان و بادآورده، خروج از آن بسیار سخت خواهد بود. چیزی که امروز ملت دارند آن را با کوشش و استخوان لُسن می‌کنند. کافی است وضعیت مالی واسطه‌ها، قبل و بعد از ورود به این شغل پرسود را بررسی کنیم، به‌وضوح متوجه خواهیم شد که این واسطه‌ها چه پول‌هایی که طی این مدت با در شیشه‌کردن خون مردم به دست نیاورده‌اند.

کاطلی، سخنگوی قوه قضائیه:

با رضایت شاکي، پرونده رسايي مختومه نمی‌شود

۲

برگزیده‌ها

غزه ۳ سال بعد از ۷ اکتبر همچنان در مرکز بحران

خاورمیانه تغییر کرد

۴

گزارش جهانی آواری داخلی رقم جابه‌جایی داخلی در سراسر جهان را ۸۲.۲ میلیون نفر برآورد کرده است

جابه‌جایی داخلی ایران در سال جنگ

۸

دوره برای فهم حقوق

نمی‌توان عدالت را به سلیقه شخصی تقلیل داد

۸

«اتلاف دفاعی مکه» وارد فاز اجرایی می‌شود

استقرار نیروهای نظامی ترکیه و پاکستان در عربستان

۴

روایت تغییر چهره پایتخت از باغ‌های شمیران و چنارهای ولیعصر تا جنگل‌های دست‌کاشت و خانه‌های تاریخی

تهران؛ شهری که بخشی از هویتش را از دست داد

۷

سنایی؛ خیابانی برای ماندن

۷

یادداشت

تثبیت نرخ ارز و بازطراحی سید معیشتی دو ضرورت فوری اقتصاد ایران

محمدرضا یوسفی شیخ‌رباط

اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

افزایش سریع نرخ ارز در هفته‌های اخیر، بار دیگر نشان داد سیاست‌های پولی و ارزی بانک مرکزی با واقعیت‌های اقتصاد ایران همخوان نیست. آنچه در مدت کوتاهی رخ داد، حتی از پیش‌بینی‌های اولیه افزایش نرخ ارز نیز سریع‌تر بود. این سرعت، فقط یک عدد در بازار ارز نیست؛ نشانه‌ای از عمق عدم تعادل، ضعف ابزارهای سیاست‌گذاری و بی‌توجهی به متغیرهای بنیادین اقتصاد است، در چنین شرایطی، تداوم سیاست‌های فعلی نه‌تنها مشکل را حل نمی‌کند، بلکه می‌تواند آن را پیچیده‌تر و پرهزینه‌تر کند. واقعیت این است که اقتصاد ایران امروز در وضعیت ویژه‌ای قرار دارد. ما با یک جنگ وجودی مواجهیم؛ با ابرقدرت جهانی درگیر هستیم، محاصره دریایی را تجربه می‌کنیم و محدودیت‌های هوایی شدیدی علیه ما اعمال می‌شود. اینها در کنار تحریم‌های پیشین، فضای اقتصادی را به‌شدت تنگ کرده است. صادرات کشور که عمدتاً بر نفت و کالاهایی مانند فولاد، پتروشیمی و معدنی‌ها استوار بود، با اخلال جدی روبه‌رو شده و درآمدهای ارزی کشور به‌شدت کاهش یافته است.

۳۳	ادامه در صفحه ۴
--	-----------------

جناب آقای دکتر سید حمید پور محمدی

معاون محترم رئیس‌جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه

درگذشت مادر گرامی‌تان را به جناب‌عالی و خانواده محترم تسلیت عرض می‌کنیم. از درگاه خداوند متعال برای آن بانوی گرامی، رحمت و آمرزش ابدی و برای شما و سایر بازماندگان، صبر و شکیبایی مسئلت داریم.

خانه‌اندیشمندان علوم انسانی

۳۳	ادامه در صفحه ۵
--	-----------------